
CUTUB 6: URURKA CERT

Cutubka dhexdiisa waxaad ku baran doontaa:

- **Ururka CERT:** Sida loo abaabulo oo loo hawlgeliyo adeegyada iyo shaqaalaha mutaddawiciinta ah iyadoo loo hoggaansan yahay mabaadii'da ururka CERT.
- **Nabdoonaanta Samatabbixiyaha:** Sida loo dhawro nabdoonaantaada iyo tan saaxiibkaa inta lagu jiro goobidda iyo amatabbixinta.
- **Diiwaaninta:** Tabaha loo diiwaaniyo meesha ay marayso xaaladda iyo sahayda la haysto.
- **Abaabulidda Kooxda:** Layli miiska korkiisa ah ayaa fursad kuu siin doona sidaad u dabbakhi lahayd aqoonta aad u leedahay abaabulidda kooxda.

CUTUB 6 URURKA CERT

SOO DHAWEYN IYO ARARTA CUTUBKA

Cutubyadii horreeyey, waxaad ku baratay tabo khaas ah iyo waajibaadyo aad isticmaasho marar cayiman. Cutubkan, waxaad isticmaali doontaa aqoontaas adigoo oox la shaqaynaya oo asaas ahaanna ururka CERT u isticmaalaya.

HIMILOOYINKA

Dhamaadka cutubkan, waaad awoodi doontaa in aad:

- Sharaxaad ka bixiso ururka CERT.
- Aqoonsato xiriirka ka dhexeeya CERT iyo ICS.
- Faahfaahiso shuruudaha diiwaaninta ee CERT.

URURKA CERT

Maarayn Gurmad oo kobta ay wax ka dhaceen ahi waxaa loogu baahan yahay in la:

- Joogteeyo nabdoonaanta shaqaalaha musiibada. Taliyayaasha Dhacdooyinka CERT wa in ay mar kasta kala hor mariyaan hawlaha wax qabadka iyagoo ku salaynaya awoodda iyo tababbarka kooxda iyo weliba mabda'a ah in nabdoonaanta samatabbixiyuhu ay tahay muhiimadda koowaad. Hoggaanka hawsha ee CERT ayaa hawlaha iyo meelaha u qoondeeya xubnaha kooxda. Xubnaha kooxda CERT waxay u wada shaqeeyaan hab wehelsi ah waxayna u hawlgalaan si ku aaddan qiimayntii xaaladda ay la kulmeen.
- Bixiyo hoggaamin cad iyo qaab dhismeed urur iyadoo la samaynayo jaranjarada amarka iyo doorar ay og yihiin dhamaan xubnaha kooxda. Xubin kasta oo CERT ahi waxay leedahay hal qof oo keliya oo ay amarka ka qaadata una hoggaansanto.
- Hagaajiyo waxgalnimada dedaalka samatabbixinta. Xogta musiibada waxaa la ururiyaa waxqabadkana la kala hor mariyaa iyadoo lagu salaynayo nabdoonaanta saatabbixiyaha iyo samaynta wanaagga ugu badan oo loo sameeyo tirada dadeed ee ugu badan iyadoo la eegayo awoodda iyo tababbarka ay leedahay kooxdu.

BAAHIDA LOO QABO URURKA CERT

Qaab dhismeedka ururka CERT ee hadda la isticmaalo wuxuu bixiyaa:

- Eray bixinno la isla yaqaan oo wax ka geysta war-is-gaarsin micno leh iyo faham la wadaago.
- Wada xiriir wanaagsan oo ka dhexeeya xubnaha kooxda.

URURKA CERT (WELI SOCDA)

- Qaab maarayneed ee si wanaagsan u qeexan (tus., hoggaamin, aagagga hawleed, silsiladda xogwarranka, u wada shaqaynta kooxnimo).
- Mas'uuliyad.

Ururka (abaabulan ee) CERT wuxuu fuliyaa baahiyahaas, wuxuuna leeyahay faa'iidooyinka ah:

- Eray bixin caam ah oo wax ka tarta xiriir waxgal ah iyo faham la wadaago.
- Qorshe hawlgabad oo awoodaysan oo agaasima yoolalka tabeed, sida wax loo wajahayo iyo hawlaha lagu taageerayo gurmada.
- Maarayn ballaaran oo khayraadka la maareeyo oo sahlaya in khayraadka la hayo la isticmaalo waqti iyo si ku habboon.
- Maamul la xakamayn karo oo ballaaran oo qoondo iyo isku aaddin habboon sameeya oo uu markaa halkii maamuleba dusha ka eegayo inta u dhexaysa saddex iyo toddoba samatabbixiye.

HIMILOOYINKA URURKA CERT

Marka lagu jiro xaaladda musiibo, Ururka CERT:

- Ayaa aqoonsada xajmiga dhibaataada. (Waa maxay dhibaataadu?)
- Go'aansada tabta guud. (Maxaanu qaban karraa, sideena u qaban doonnaa?)
- Dira kooxaha iyo sahayda. (Iyamaa qabanaysaa waxaas?)
- Diiwaaniyaa waxqabadyada iyo natiijooyinka.

Qaab dhismeedka ururka CERT waa mid is bed-beddeli kara, marka waana uu ballaaran karaa wuuna soo yaraan karaa, taasi oo ku xiran qiimaynta iyo muhiimad siinta socota ee uu go'aamiyo IC, iyo dadka iyo sahayda ama khayraadka la heli karo. Ballaarashadaa iyo soo yaraantaasi waxay wax ka tartaa nabdoonaanta samatabbixiyaha, u samaynta wanaagga ugu badan dadka ugu tiro badan, is mamulid la maarayka karo iyo mas'uuliyadaha xunaha CERT.

URURKA CERT (WELI SOCDA)

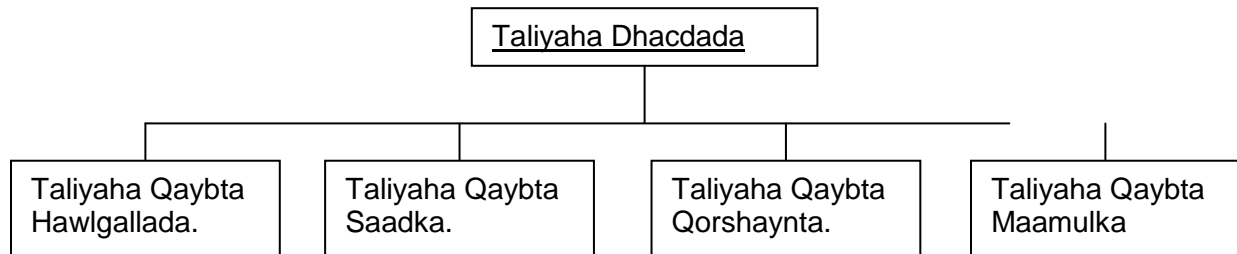
HABKA AMARBIXINTA DHACDADA

Habka Amarbixinta Dhacdada (ICS) waa habka ay isticmaalaan hay'adaha dabka iyo xoojinta sharciga si ay u maareeyaan xaaladaha gurmada ah markii lagu jiro. Markii ay CERTyadu u hawl-billaabaan darsaashooda iyo goobtooda shaqo waxay ka mid noqdaan habkaas isaga ah. CERTyadu waxay la xiriiraan ICS:

- CERTyadu waa qayb ka mid ah ICS.
- CERTyada oo dhan, iyagoo sii maraya Taliyeyashooda Dhacdooyinka aya xogta u soo gudbiyaan sarkaalka ugu horreeya ee dabdemiska ama sharci-xoojinta oo jooga meeshaas waxaanay amarradooda ka qaataan qofkaas isaga ah inta looga sheegayo habkii talisku in uu is beddelay, ama laga nasinayo iyaga.

Habdhis-maha asaasiga ahee ICS waxaa dejiya qofka ugu hor yimaada meesha ay wax ka dheceen, oo markaa noqda Taliyaha Dhacdada. Marka ugu horraysa, Taliyaha Dhacdada wuxuu qaban karaa dhamaan boosaska hawleed ee ka muuqda uuqaalka, laakiin markii ay dhacdadu sii fiddo, wuxuu dad u magacaabi karaa:

- Taliyaha Qaybta Hawlgallada.
- Taliyaha Qaybta Saadka.
- Taliyaha Qaybta Qorshaynta.
- Taliyaha Qaybta Maamulka.

Shaxda ICS ee Habka Amarbixinta Hawleed

Shaxda ICS ee Habka Amarbixinta Hawleed, oo muujinaysa taliyaha dhacdada oo ugu sarreeya iyo afar Taliye Qaybeed (oo ah., Hawlgallada, Saadka, Qorshaynta, iyo Maamulka) oo hoos imanaya Taliyaha Dhacdada.

Markii ay dhacdadu sii ballaarato, waxaa muhiim noqon karta in dad kale loo magacaabo hawlo hoose oo ka mid ah waxqabadka oo khaas ah, iyada oo kala dambayntiina la ilaalinayo.

URURKA CERT (WELI SOCDA)

QAAB-DHISMEEDKA CERT

Qodobbada soo socda ee qaab-dhismeedka CERT waa muhiim:

- CERT kasta waa in ay dejiso qaab kala dambayn ah.
- Hoggaamiyaha CERT—ama, eraybixinta ICS, Taliyaha Dhacdada—waxaa loo magacaabaa in uu hago hawlaha kooxda. Markii lagu jiro hawlaha mutaddawiciinya ee CERT iyo tababbarradaba, qofkani waa la magacaabi karaa. Hase yeeshee, marka loo hawlgalayo musiibo, qofkani waa midka ugu soo hormara barta hawlgalka oo horey loo sii cayimay.
- Meesha uu hoggaamiyaha CERT ka dhigo barta taliska iyo la socodka ee dhacdada waxaa la yiraahdaa Barta Talada ee CERT. IC gu wuxuu joogaa talada. Haddii ay noqoto in uu IC gu baxo, masuuliyadda IC waa in lagu wareejiyo qof jooga barta talada.
- Hoggaamiyaha CERT dad ayuu u magacaaban karaa in ay ka caawiyaan maaraynta sahayda, adeegyada, iyo saadka (saadka guud). Hoggaannada CERT waxa kale oo ay magacabi karaan xubno ururiya oo muujiya xogta (qorshaynta/akhbaaraadka) oo ururiya oo isku duwa dukumiinti. Si loo joogteeyo baaxadda talada, xilsaarkani wuxuu dhacaa markii uu ururku ballaarto.
- CERT waxay u shaqan kartaa sidii koox mid ah oo u qabata dhamaan hawlaha sidii loogu baahdo, waxaana haddii la doono look ala qaybin karaa kooxo yaryar (oo hawlgallada hoos yimaada) oo ugu yaraan saddex-saddex qof ah oo gaara dano uu IC gu gaar ugu qorsheeyey (tus. Dab xakamaynta, dawada, goobidda iyo samatabbixinta), kooxahaas oo mid waliba uu hoggaamiye leeyahay.
- Xaalad kasta oo lagu jiro, unug kasta oo la sameeyo waa in uu leeyahay hoggaamiye la yaqaan oo maamula waajibbaadka la gudanayo oo ay ka amar qaataan xubnaha kooxda, oo markaa xogta u soo gudbinaysa hoggaankeeda loo cayimay.

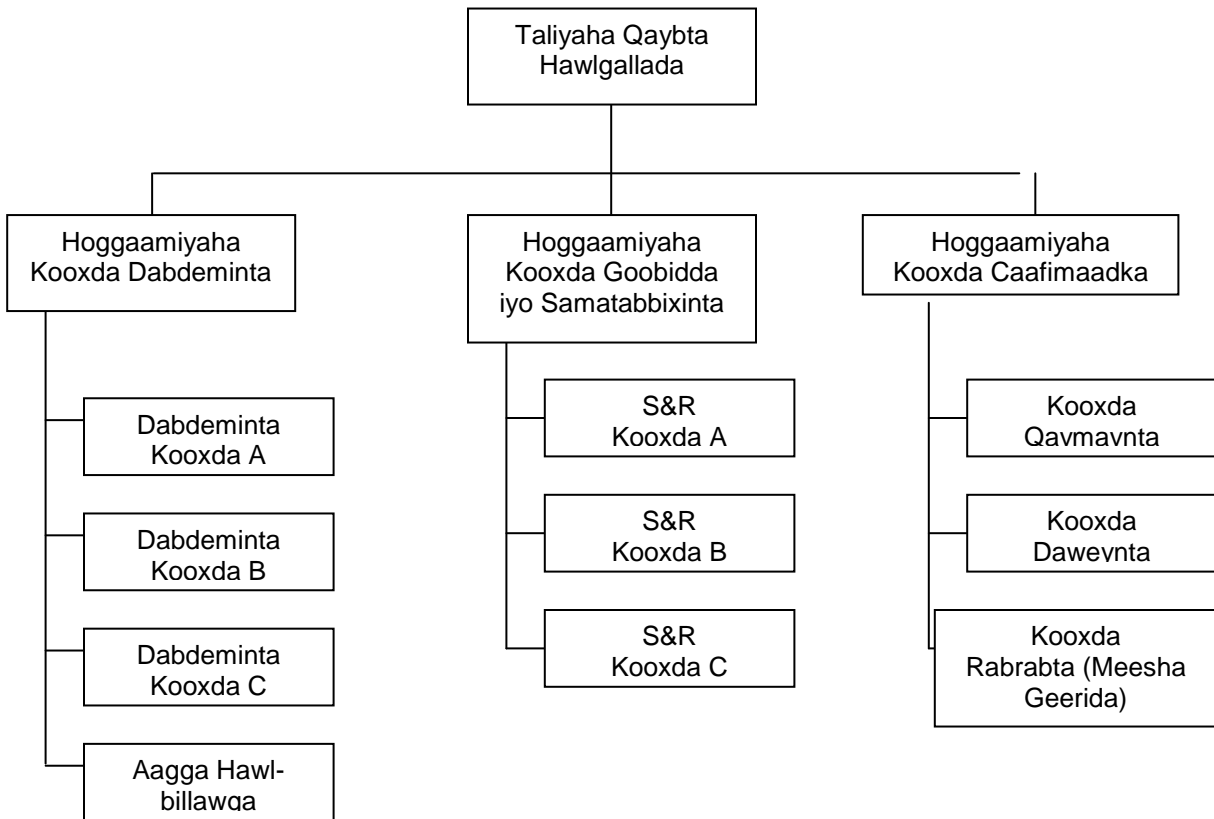
Shaqaalaha CERT waa in mar kastaa lagu daraa koox ka kooban ugu yaraan saddex qof:

- Hal qof wuxuu ahaanayaa u dhexeeyaha la xiriira Barta Talada.
- Laba qofna waxay noqonayaan “koox isu wehel” ah si ay wax uga qabtaan baahiyaha taagan.

Qaybaha Saadka iyo Qorshaynta waxaa loo ballaarin karaa:

- Saadka oo ay ku jiraan unugyada Taageerada iyo Adeegga.
- Qorshaynta oo ay ku jiraan unugyada Xaaladda iyo Meesha ay wax marayaan.

URURKA CERT (WELI SOCDA)

Qaabdhismeedka Qaybaha Hawlgalka ee CERT

Qaabdhismeedka Qaybaha Hawlgalka ee CERT oo muujinaya Taliyaha Qaybta Hawlgallada oo ugu sarreya iyo saddex hoggaamiye kooxood oo ka hoosaysa (Dabdeminta, Goobidda iyo Samatabbixinta, iyo Caafimaadka). Dhamaan kooxaha Dabdeminta iyo Aagga Hawl-billawgu waxay ka amar qaadanayaan Hoggaamiyaha Kooxda Dabdeminta. Hoggaamiyaha Kooxda Goobidda iyo Samatabbixintana waxaa ka amar qaadanaya dhamaan kooxaha goobidda iyo samatabbixinta. Hoggaamiyaha Kooxda Caafimaadkana waxaa ka amar qaadanaya Kooxda Qaymaynta, Kooxda Daweynta, iyo Kooxda Rabrabta.

GO'AAN GAARISTA CERT

ABAABULKA CERT

Ururrada CERT wuxuu hawl u qabsadaa dariiqada soo socota markii ay wax dhacaan ka dib:

- Dhacdada ka gadaal, xubnaha CERT ayaa daryeela naftooda, qoysaskooda, guryahooda, iyo derisyadooda.
- Haddii uu SOP waco is-hawlgelinta, xubnaha CERT ayaa sii aada meesha lagu diyaargarooobo oo horay loo sii cayimay iyagoo markaa wata sahaydooda musiibada. Intay sii socdaan waxay sameeyaan qiimayn burburka ah, taas oo muhiim u noqon doonta go'aan qaadashada CERT IC.
- Xubinta CERT ee ugu horraysa imaashada aagga diyaar garowga ayaa noqda IC gii wax ka qabashada. Markii ay xubno kale oo CERT ahi yimaadaan, ICga CERT wuxuu talada ku wareejin karaa qof ka aqoon iyo xirfad badan. Haddii kale ICga CERT ayaa horumariya abaabulka si loo xaqiijiyo isgaarsiin waxtar ah, in aan la lumen kala damabayntii, masuuliyadda in la joogteeyo, oo markaa wanaagga ugu badan loo sameeyo dadka ugu badan iyadoo aan xubnaha CERT halis la gelinayn.
- Markii akhbaaraadka la ururiyo oo la qiimeeyo (oo ay keenaan xubnaha CERT oo u soo warramaya aagga diyaargarowga, mutaddawiciinta gurmada, iyo xogaha ka yimaada kooxaha shaqeeya [sida goobidda iyo samatabbixinta] oo qaybta qorshaynta ah, markaa ayuu IC gu muhiimadaha hawlqabashada mudnaan kala siinayaa oo uuna la shaqaynayaa Taliyayaasha ama hoggaamiyayaasha Qaybaha) Ururka CERT waa mid debacsan oo sii kora markii xog badan la helaba.

Dhacdo ka gadaal, xogta — iyo markaa muhiimadda—waxay isu sii bedeli karaan si degdeg ah. Xiriirka ka dhexeeya IC iyo kooxaha waxqabadka ayaa xaqiijiya in CERTyadu aanay antara-dhaafinin khayraadkooda iyo sahaydooda.

NABDOONAANTA SAMATABBIXIYAHA

Maaraynta waxgalka ah ee meel ay musiibo ka dhacday waxay u baahan tahay samaynta iyo isla socodsiinta yoolal tabeed iyo himilooyin ku salaysan inta badan nabdoonaanta shaqaalaha samatabbixinta.

Nabdoonaanta samatabbixiyaha ayaa aad muhiim u ah. Su'aasha ah “Ma u nabdoon tahay xubnaha CERT si ay isugu dayaan samatabbixin” waa asaasi. Jawaabta su'aashaan inta badan waxay ku xiran tahay xaddiga burburka gaaray dhismaha.

GO'AAN GAARISTA CERT (WELI SOCDA)

Dedaallada Samatabbixinta CERT oo ku Salaysan Xaddiga Burburka

Xaddiga Burburka	Ma in Samatabbixin Laysku Dayaa?
Culus	Maya. Waa khatar in la galo. Dadka uga dig in aysan soo dhawaanin.
Dhexdhexaad ah	Haa, laakiin samee bixin degdeg ah oo nabdoon; eegidda dawada ha noqoto oo keliya hubin neefsiga, joojinta dhiig-baxa badan, iyo daweynta shoogga. Yaree tirada samatabbixiyeyaasha eek u jira dhismaha.
Khafiif	Haa. Meel ku ogow, qaymee, oo muhiimado kala sii u qaadidda dhibbanayaasha meesha daweynta ee loo qoondeeyey.

Tabaha Dhismayaasha Burburay

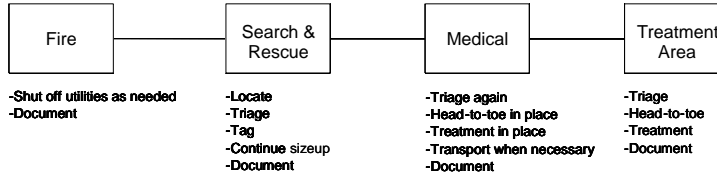
Khafiif	Dhexdhexaad	Culus
<i>Burbur guudka ah, dariishado jaban, malaas soo dhacay, burburka weyn wuxuu gaaray waxyaabaha ku jira dhismaha</i>	<i>Calaamado muuqda oo burbur yar oo dhisme ah; qurxintii oo soo duntay ama dhacsay, dildillaacyo badan oo malaaska ah; dhismaha weli asaaskiisii buu ku taagan yahay burburka weyn wuxuu gaaray waxyaabaha ku jira dhismaha</i>	<i>Derbiyada/gidaarrada sare oo qayb ama dhamaanba soo dhacay, dhismihii uu ruxanaya, liicsamay, salkii ka fuqay, qiiq culus ama dab, gas liigaya, maaddooyin halis ah oo gudaha ku jira biyo socda ama kacaya</i>

<ol style="list-style-type: none"> 1. Sug utiilitida guriga (sidii loo baahdo). 2. Samee oo agaasin kooxo goobid iyo samatabbixin iyo shaqaale qiimeeyayaal caafimaad ah. 3. Samee aagag daweymeed oo "I" iyo "D" ah. 4. <u>Hiimilada koowaad</u>: Hel, qiimee, oo muhiimadee u bixinta dhibbanayaasha meel dawo oo la sii cayimay. 5. Wad habka bixinta inta dhamaan dhibbanayaasha laga heli lagana bixinayo. 6. Dib u qiimee xaaladda dhismaha iyo samatabixiyeyaasha la heli karo haddii mid culus loo baahdo. U sheeg oo shaqaalaha gurmada u qor meelaha ay ku xanniban yihiin dadka xanniban/maqan. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sug utiilitiga dhismaha (gaas, koranto, biyo). 2. Ururi xog (meesha ay ku sugan yihiin dhibbaneyaashu). 3. Dhig qof wax koontaroola meesha gelidda iyo bixidda. 4. Samee oo agaasin laba ilaa afar-qof oo koox samatabbixineed ah. 5. <u>Himilada asaasiga ah</u>: hel, deji, degdeгна ugu bixi dhibbaneyasha meel nabdoon adigoo yaraynaya tirada samatabbixiyeyaasha ee ku jira dhismaha. 6. Ku samee qiimaynta iyo hawlaha kale e caafimaad meel nabdoon. 7. Wad bixinta dhibanayaasha sida fudud u xanniban inta aad ka dhamayn ama ay khatar ka noqon 8. Wad qiimaynta. 9. Sheeg oo qor meelaha dadka aadka u xanniban ama dhintay. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. U sheeg meesha iyo baaxadda burburka shaqaalaha adeegyada gurmada ah. 2. Sug xayndaabka dhismaha una sheeg dadka aan tababbarrayn iyo kuwa samajeclaha ah khatarta soo gelida dhismaha. 3. Meel bannaanka ka ah dhismaha, isku day in aad gaaska xirto (hadday suuraggal iyo khatar la'aanba tahay). 4. Kooxaha xirfadda u leh samatabbixinta xog uga ururi kuwii musiibada ka bedbaaday iyo kuwii goobjoogga ahaaba.
--	---	---

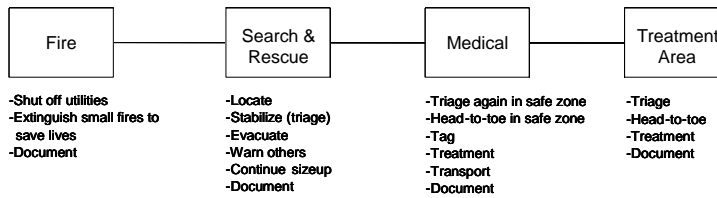
GO'AAN GAARISTA CERT (WELI SOCDA)

Ballaarka ku lug lahaashada kooxo dhawr ah oo hawlwadeennada CERT ka mid ah waa ay kala duwan tahay iyadoo loo eegayo heerka burburka meesha ka dhacay.

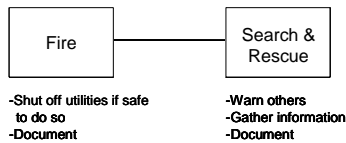
Light Damage

Moderate Damage

Heavy Damage

Waajibaadka Kooxda oo ku Salaysan Heerka Burburka

Waajibaadka laga rabo kooxaha Dabdemiska, Goobidda iyo Samatabbixinta, Caafimaadka iyo aagga Daweynta oo ku salaysan xaddiga burburka dhismaha ku dhacay.

DIIWAAN GELINTA

Waa muhiim in la diiwaangeliyo oo la sheego xogta ku saabsan xaaladda musiibada iyo sahayda la haysto. Xogta oo si hufan loo kaa qato waxay suuraggal ka dhigaysaa in sahayda loo geeyo si fiican iyo adeegga xirfadaysan ee gurmada si wanaagsan loo dabbakho.

Ururka CERT, heer kasta oo awoodeed wuxuu leeyahay mas'iiluyad diiwaan gelineed:

- Taliye Qaybyada ayaa mas'uul ka ah siinta Barta Taliska xog joogto ah oo ku saabsan qiimaynta burburka, xaaladda kooxda, iyo baahida markaa taagan.
- Barta Taliska ayaa mas'uul ka ah in ay diiwaangeliso sida ay xaaladdu tahay, oo ay ka mid tahay:
 - Meelaha ay wax ka dheceen.
 - Marinnada galaangalka.
 - Khataraha la aqoonsaday.
 - Meelaha Taageerada.

Ogsoonow in meelaha taageerada ay ka mid yihiin:

- Aagga diyaargarowga.
- Aagga daweynta iyi qaymaynta caafimaad.
- Rabrabta (Kobta Maydka) haddii ay dhimasho dhacday.

Dikumeentigaan waa in la siiyaa waxqabtayaasha xirfadleyda ah ee ugu horreeya oo meesha yimaada.

Xogtani waxay muhiim u tahay dabaggalka iyo ogaashaha xaaladda jirta oo dhan.

FOOMAMKA DIIWAAN GELINTA

Waxaa jira dhawr foom oo iska halbeeg guud ah oo loo isticmaali karo fududaynta diiwaangelinta iyo isa-siinta xogta.

KOOXDA KAJAWAABIDDA XAALADDA DEGDEGGA AH EE BULSHADA

CUTUB 6 URURKA CERT

Khayraadka Shaqaalaha

Taariikh: 10/20/01		Qofka Sheegaya: Mary Smith				Page #: 1		
Daabac Magaca iyo Waqtiga aad Gashay			Takhasuska Xirfadda Ka Dhig 1-5 ama Daabac "Maya"					
Magac	Waqtiga Gelidda	Waqtiga Hawsha	Dab	Caafimaad	S&R	Gaadiid	Diiwaan Gelin	Wax Kale
Mary Smith	9:15	9:15						Maareyyaha Shaqaalaha iyo Qalabka.
Jim Harkins	9:15	9:15						Taliyaha Dhacdada
Jerry Rice	9:32	10:05	X	2	no	3	maya	
Frank Thomas	9:35	10:00	2	3	X	4	maya	
J.J. Stokes	9:43	10:05	2	X	4	3	maya	raadiyo
Babe Ruth	9:45	10:00	3	2	X	4	5	
Steve Young	9:50	10:00	X	2	3	4	5	
Mark McGwire	9:50	10:00	1	no	2	3	maya	
Willie Mays	9:50	10:00	2	3	X	4	5	
Joe Montana	9:52	10:05	X	2	4	5	3	
Lou Gehrig	9:55	10:00	1	no	2	3	maya	
Serena Williams	9:58	10:03	1	2	3	no	X 4	Qalab culus
Sammy Sosa	10:03	10:03	3	2	1	5	4	U socda aagga daweynta
Leah Malot	10:11		2	3	1	4	5	Gaariga wax qaybinaya
Gete Wami	10:19		1	3	2	5	4	
Jerry Rice	12:00		2	1	4	3	maya	raadiyo

WAXA ISTICMAALA SAADKA IYO DIYAAR GAROWGA www.cert-la.com

10/08/01

Dadku ha sixiixeen oo ha calaamadeeyeen xirfaddooda gaarka ah. Markaad qof koox u xilsaarto, koobaab magaca kooxda oo ku xigta magiciisa iyo waqtiga aad xilsartayba. Markii uu qof ka soo laabto hawl, xariiq dul mari magaca qofka iyo sanduuqyada ku aaddan oo dhan, hana sixiixo qofku mar kale. Xusuusnow dhererka waqtiga uu qofku hawsha ku jiro iyo ciddii aan weliba a xilsaarin.

Sahayda Qalabka ah

Taariikh: 10/20/01	Qofka soo sheegaya: Mary Smith	Page #: 1
--------------------	--------------------------------	-----------

Waqti:	La deynshay:	Dab Bakhtiye	Kiyaawe	Toosh	Guntinta Gargaarka Degdegga ah	Busteyaal	Bareelleyaal				
9:15		+4	+6	+7	+2	+1	2				
10:05	Willie Mays			-2							
10:05	Frank Thomas		-1	-2							
10:06	Joe Montana	-2		-1	-1	-2	-1				
10:10	Haraa	2	5	2	1	8					
10:55	Uu keenay Joe Montana	+2		+1	+1		+1				
11:00	Haraa	4	5	3	2	8	1				

WAXAA ISTICMAALAYA SAADKA IYO DIYAARINTA OO QURA www.cert-la.com

10/08/01

Qor qalabka iyo sahaydu gelidda iyo bixiddaba. Wadartooda qor mar-mar. Haddii shay eber ah la soo cesho (tusaale ahaan, dab bakhtiye), dib ugu dar oo koobaab tirada, si aadan hadhow wadarta ugu darin.

Ka Warbixinta Kooban ee Xaaladda

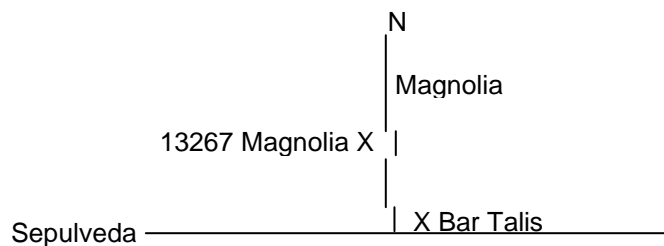
Waxa diyariyey: Jim Harkins

Taariikh:
10/20/01

Waqti: 9:50

Magaca Dhacdada: 13267 Magnolia

Khariidad Raf ah:

Ururka Haatan:

Taliyaha Dhacdada: Jim Harkins

Batalyanka: 8

Falalka Socda oo Kooban

Ka taxaddar halista! Wadajir u shaqeeya!

Gaaska biyaha iyo korantada waa la xiray.

Waxaa la helay oo la baxshey 6 dhibbane.
1 baa gudaha ku dhintay.

Waxaa la daweyey 1 sahlan, 3 la daahin karo iyo 2 degdeg ah.

Waxaa aagga daweynta loo qaaday 6 dhibbane,
Dabadeed 3 dhibbane ayaa loo sii qaday Cisbitaalka Kaiser

WAXAA LOOGU TALAGGALAY TALIYAHA DHACDADA

www.cert-la.com

10/08/01

Taliska Dhacdada: Dhacdada ka soo xawil xaashida Qiimaynta Burburka. Sawir khariiddadda aagga dhacdada iyo, haddii la yaqaan wixii halis ah. Qor magaca Taliyaha Dhacdada iyo tirsiga batalyanka ee ururka hawsha wada. Sii hoggaamiyaha dhacdada xaashida Xaaladda Waajibbaadka.

Hoggaamiyaha kooxda dhacdada: Sawir khariidad ay ku muujisan yihiin wixii halis ah, haddii aysan horay u samayn Taliska Dhacdadu. Soo koob falalka kooxahaaga. Marka ay dhacdadu dhamaato, Taliska Dhacdada ku soo celi foomkan oo uu la socdo Xaaladda Waajibbaadka.

Foomka Farriinta

Ku: Saadka	Xarunta Farriinta oo Keliya Dhacdada: <u>13267 Magnolia</u> Waqti: _____ Taariikh: <u>10/20/01</u> ☐ imanaya ☐ tegaya
Ka: S&R 1	
Waqti: 10:40	
Qoraalkii Farriinta:	
Hal qof oo xanniban ayaa la helay.	
Waxaannu rabnaa 2 kal-bireed iyo weelayn ku filan l2 taageero, oo uu mid waliba jooggisu yahay laba fiit	
Falka la Sameeyey:	
Waxaa yaraanaya weelaynta.	
Waxaandirayaa 2 kal-bireed iyo weelayn 18" ah, kuwo kalena waa soo iibsanayaa	

ISTICMAAL FAR FASIIX AH

www.cert-la.com 10/08/01

Tusaalooyin: Waajibaadkii waa dhamaaday, sahay dheeraad ahaa loo baahan yahay, waa la dhamayn kari la' yahay, la socodsiinta xog/xaalad khaas ah.

Diiwaanka Aagga Daweynta Dhibbaneyaasha

Date: 10/20/01		Person Reporting: Rich Richins			Page #:	
Time In:	Name or Descriptio	Triage Tag	Condition	Moved To:	Time Out	
10:19	Rich Richins	D	Minor cut on forehead			
10:35	White male, about 45 years, balding, overweight	I	Deep cut on right thigh, unconscious, shock			
10:52	Willard Scott	D	Broken left arm, swollen left ankle	Kaiser	12:08	
11:15	White female, blond, late 20's, pregnant	I	Unconscious, shallow breathing, shock	Kaiser	12:08	
11:20	White female, 60s, "Annie"	I	Disoriented, large bump on forehead, shock	Kaiser	12:08	
11:47	Jill Johns	D	Minor cuts and bruises, shock			

10/08/01

www.certla.com

FOR MEDICAL TREATMENT AREA

Document each person brought to the treatment area.
 If Victim Cannot Give Name, Write a Brief Description (e.g., Sex, Approximate Age, Hair Color, Race, etc).
 Tag color: red=Immediate, yellow=Delayed, green=Minor, Black=Dead

DIIWAAN GELINTA (WELI SOCOTA)

Foomamka loo Isticmaalo Diiwaan Gelinta Waxqabadka

Foom	Ujeeddo
Sahanka Qiimaynta Burburka	<ul style="list-style-type: none">▪ Waxaa buuxiya hoggaamiyeyaasha CERT. Wuxuu koobaa khatarta guud ee aagag la xushay, oo ay ka mid yihiin:<ul style="list-style-type: none">• Dababka.• Khataraha yutiilitida.• Burburka gaaray dhisme.• Dhaawacyada iyo dhibabka.• Galaangalka la heli karo.▪ Wuxuu muhiim u yahay kala hor marinta iyo samaynta qorshe falgaleed.
Foomka Khayraadka Shaqaale	<ul style="list-style-type: none">▪ Waxaa buuxiya xubnaha CERT marka ay Aagga Diyaarinta yimaadaanba. Wuxuu xog ka bixiyaa:<ul style="list-style-type: none">• Yaa jooga goobta.• Goortay yimaadeen.• Marka la xilsaaray.• Xirfaddooda gaarka ah.▪ Shaqaalaha Diyaarinta u isticmaala in ay uga warhayaan shaqaalaha la heli karo.
Foomka Sahayda Qalabka	<ul style="list-style-type: none">▪ Waxaa diyaariya shaqaalaha Saadka iyo Aagga Diyaarinta si ay ula socdaan qalabkii la deymiyey xubnaha CERT.
Xog Kooban Ka Bixinta Dhacdada	<ul style="list-style-type: none">▪ Waxaa buuxiya Taliyaha Dhacdada (Hoggaamiyaha Kooxda) so uu u aqoonsado burburka, halista la yaqaan, iyo tallaabooyinka la qaaday.
Foomka Farriinta	<ul style="list-style-type: none">▪ Waxaa loo isticmaalaa in ay farriimaha isugu diraan noocyada taliska ee kala sarreeya. Farriimuhu waa in ay noqdaan kuwo qeexan, wana in ay ku aaddan yihiin qaddiyadaha muhiimka ah sida:<ul style="list-style-type: none">• Dhamaynta Waajibaadka.• Sahay hor leh oo loo baahan yahay.• Xog gooni ah.• Warbixinta ugu dambaysa ee xaaladda.
Diiwaanka Xaaladda Dhacdada	<ul style="list-style-type: none">▪ Waxaa la socodka joogtada ah ee xaaladda u isticmaala barta taliska. Waxaana ku jira xog muhiim u ah la socodka waajibaadyada loo diray shaqaalaha.
Diiwaanka Aagga Daweynta Dhibbaneyaasha	<ul style="list-style-type: none">▪ Waxaa buuxiya shaqaalaha Aagga Daweynta si ay u qoraan dhibbaneyaasha soo gelaya aagga daweynta, sida ay yihiin, iyo xaaladda ay ku jiraan.

DIIWAAN GELINTA (WELI SOCOTA)

HAWL: WAXQABADKA ICS

Tilmaamo:

Adigoo isticmaalaya aqoonta aad u leedahay shanta hawlqabad ee ICS, go'aan ka gaar hawlqabadkee ayay hawlahaan soo socda soo hoos geli doonaan. Hawlaha qaar ayaa waxay noqonaysaa in hawlqabad hal ka badan ay ku lug yeeshaan si loo dhamaystiro.

Isticmaal furaha soo socda si aad meelaha bannaanee hawlaha ka horreeya u buuxisid:

IC = Taliyaha Dhacdada

O = Hawlgallada

P = Qorshaynta

L = Saadka

- _____ 1. Waa mugdi, nalalkoo dhanna waa densan yihiin, waxaad u baahanaysaa tooshash dheeraad ah si aad u sii wadato waxka-qabadka hawshaa.
- _____ 2. Meeshii markii hore loo qoondeeyey gargaarka degdegga ah ayaa fiiladeedii korantadu duntay.
- _____ 3. Qof deris ahaa soo sheegay in uu gurigiisa gaas ka urayo, laakiin gaaska kama uu xiri karo meesha mitirka.
- _____ 4. Batarigii raadiyaha gacanta lagu qaado ayaa dhintay oon shaqaynayn.
- _____ 5. Magaalada ayaa rabta in ay ogaato xaaladda guud ee dersaashaada.
- _____ 6. Dhawr ka mid ah dadka deriskaga ah ayaa dhaawacyo khafiif ah oo gurmada degdeg ah u baahan qaba.
- _____ 7. Dab ka soo hulaaqaya dersaal kale ayaa deriskaaga u soo socda.
- _____ 8. Eey nooca *pit bull* ah oo wareegaya saldhigga gargaarka koowaad ayaa la arkay.
- _____ 9. Koox warlalis ah ayaa kaamiro ula timid in ay ku duubaan hawsha aad waddaan.
- _____ 10. Labo deris oo baydadsan ayaa codsanaysa kaalmo. Mid baan heli karayn cunuggeedii tallaabo baradka ahaa oo banaanka ku cayaarayey markii uu mugdigu qam yiri. Kan kale wuxuu rabaa in xaaskiisa laga dulqaado bug kays ku dul dhacay. Wuxuu sheegayaa in ay ka dhiig baxayso nabar madaxa uga yaal.
- _____ 11. Roob baa curanaya. Bartaada talis iyo aagga gurmada koowaadba gabbaad roobka cessa ma laha.
- _____ 12. Dad aad u tiro badan ayaa u imanaya Taliyaha Dhacdada si ay su'aalo u weydiiyaan. IC ga ayaa qof raba in uu u noqdo "albaab dhawre."
- _____ 13. Waxaa xaafaddaada ku soo kordhaya baabuur iyo dad lug ah oo aad u tiro badan, maxaa wacay jidadka kale ayaa xiran.
- _____ 14. Taliyaha Dhacdada ayaa aad u daallan oo doonaya in uu cid kale ku wareejiyo mas'uuliyadda. Waxay doonaysaa in ay ka xog bixiso halka ay xaaladi marayso wareejinta ka hor.
- _____ 15. Dad badan oo xaafadda deggan ayaa u yimid in ay mutaddawcnimo ku shaqeeyaan.
- _____ 16. Xog ayaa timid dumid iyo dhaawac ku sheegaysa baloogga xiga. Kooxo xaaladda soo qiimeeyo in loo diro ayay u bahan tahay.
- _____ 17. Waxqabte xirfadle ah ayaa meesha yimid, wuxuuna rabaa in xaaladda meeshay marayso loo soo koobo.

LAYLI MIISKA DUSHIISA

Ujeeddo: Layligani waa mid wadaqabad u baahan oo miiska dushisa lagu samaynayo oo fursad kuu siinaysa in aad dabbakhdo wixii aad ka soo baratay abaabullaanta kooxda.

Tilmaamo: Si aad u dhamaystirto imtixaankan, raac tallaabooyinkan:

1. La shaqee kooxda aad wada fadhidaan miiska.
2. Akhri seenyada uu qaybshay Baruhu.

Xusuusnow himilooyinka CERT waa in ay:

- Aqoonsadaan weynaanta dhacdada.
 - Go'aansadaan tab guud oo CERT.
 - Muhiimado in la samaysto, sahayna la geeyo.
3. 30 daqiiqo ayaad haysataa in aad laiyligaan ku dhamaysid
-

GEBAGGABADA CUTUBKA

Ra'yiga ICS waa wax lagu tijaabiyey xaalad gurmada musiiibo ah. ICS waxay bixisaa qaab debeansan oo lagu xakameeyo shaqaalaha, dhismayaasha, qalabka, iyo war is gaarsiinta oo loo ballaarin karo sidii loo baahdo. Mabaaddii' deeda ayaa sal looga dhigaa ururka CERT.

Su'aasha muhiimka ah oo ay tahay in ay hoggaamiyeyaasha CERT is weydiiyaan waxa ay tahay: *"Miyay u nabdoon tahay si ay xubnagha CERT isugu deyi karaan samatabbixin?"* Haddii iyo haddii aan laysku dayeyn samatabbixin waxay ku xiran tahay xaddiga burbur ee gaaray dhismahaa.

Waa muhiim in la diiwaangeliyo oo loo sii sheego xogta u saabsan xaaladda iyo meesha ay samatabbixintu marayso dhamaan heerarka kala duwan ee CERT.

- Kooxaha jawaabta iyo kooxaha ay ka dhex faltamaan waa in ay barta taliska siiyaan xog joogto ah oo ku saabsan qiimaynta burburka, xaaladda kooxda, iyo baahiyaha markaa taagan.
 - Barta taliskuna waa in ay diiwaan gelisaa meesha ay xaaladdu marayso si markaa guud ahaanba xaaladda musiiibada isha loogu hayn karo.
-